

● تحلیل‌ها و گزارش‌ها

بررسی روند برقراری روابط بین‌اکو

و اتحادیه‌ی اروپایی

بررسی است. امروزه کمتر کشوری را می‌توان یافت که در یک یا چند سازمان منطقه‌یی عضویت نداشته باشد. برای این روند دلایل بسیاری ذکر شده است که از آن جمله می‌توان به اهمیت یافتن ضرورت‌های منطقه‌یی در جهان معاصر، یافتن واسطه‌یی برای ورود به اقتصاد جهانی، بالا بردن قدرت چانه‌زنی و نظایر آن اشاره کرد.

۲. با پایان گرفتن جنگ سرد، انگیزه‌ی جدیدی برای مناطق دارای پیوستگی جغرافیایی و همگونی فرهنگی به وجود آمده است تا یک رهیافت هماهنگ در راهبردهای توسعه‌ی خود اتخاذ نمایند. در همین چارچوب است که اکو اکنون به عنوان یک گروه‌بندی عمده‌ی منطقه‌یی

مقدمه: اهمیت همگرایی و منطقه‌گرایی در جهان امروز و جایگاه اکو

۱. یکی از ویژگی‌ها و روندهای غالب در نظام بین‌الملل پس از جنگ سرد^۱، منطقه‌گرایی است. در این روند این نگرش به طور فزاینده‌یی مورد توجه قرار گرفته است که گسترش همکاری‌های منطقه‌یی می‌تواند به عنوان مکمل همکاری‌های بین‌المللی در زمینه‌ی توسعه‌ی اقتصادی و کمک به تحکیم صلح و امنیت، نقش مؤثری را ایفا نماید. به همین جهت هر روز سازمان‌های منطقه‌یی جدیدی پای به عرصه‌ی وجود می‌گذارند و کشورهای بیشتری، روابط خارجی خود را در قالب سازمان‌های همکاری منطقه‌یی شکل می‌دهند. تقویت سازمان‌های منطقه‌یی نظیر اتحادیه‌ی اروپایی، آسه‌آن، اکو، نفتا و مرکوسور در این راستا قابل توجه و

1. Coldwar Era Post.

نقش ویژه‌ی را برعهده گرفته و در تکاپوی آینده‌ی بهتر برای مردم منطقه می‌باشد. اکو، اگرچه اهداف سیاسی را دنبال نمی‌کند، اما گسترش روابط اقتصادی، تجاری و فرهنگی میان اعضا، خود به خود گسترش روابط سیاسی و افزایش تفاهم میان کشورهای عضو را نیز به دنبال خواهد داشت.

اکو در چند سالی که از عمر آن می‌گذرد دوران پرحادثه‌ی را پشت سر گذاشته است. با توجه به مشترکات فرهنگی سه کشور بنیانگذار با کشورهای تازه استقلال یافته‌ی آسیای مرکزی و قفقاز و افغانستان و هم‌چنین با پویایی جدید سیاسی - اقتصادی در روابط سه کشور، از کشورهای مذکور برای عضویت دعوت کردند و در نتیجه در آذرماه ۱۳۷۱ اکو از یک سازمان کوچک سه جانبه به یک اتحادیه‌ی بزرگ منطقه‌ی با ده عضو تبدیل شد. مقر سازمان نیز کماکان تهران، یعنی مرکز کشوری که با شش عضو از ۹ عضو دیگر همسایه است، باقی ماند. امروزه نه تنها اکو از نظر اهمیت جغرافیایی، سیاسی و توانمندی‌های اقتصادی در مرکز ثقل توجه جهانی قرار گرفته است، بلکه به صورت نماد آرزوی جمعی ۳۵۰ میلیون نفر جمعیتی درآمده که سرنوشت گذشته، حال و آینده‌ی آنها در منطقه به یکدیگر پیوند خورده است.

اعضای اکو در این مدت اهداف سازمان را با سرعت و دقت پی‌گیری کرده و در تبیین اهداف دراز مدت و اولویت‌های همکاری منطقه‌ی خود با موفقیت عمل کرده‌اند. طرح عمل کویت و اعلامیه‌ی استانبول، تبلور جامعی از راهبرد توسعه‌ی اجتماعی اقتصادی اکو می‌باشند. حمل و نقل و ارتباطات، تجارت و سرمایه‌گذاری و انرژی از جمله اولویت‌های این راهبرد هستند. طرح آلماتی بر اهمیت توسعه‌ی ساختار حمل و نقل و ارتباطات تأکید می‌نماید و برای همکاری هماهنگ منطقه‌ی در زمینه‌ی انرژی نیز از طریق طرح ایجاد خطوط منطقه‌ی نفت و گاز و ارتباط میان شبکه‌های برق منطقه اقدام‌هایی در حال انجام است.

با برنامه‌ریزی مناسب و انجام اصلاحات ساختاری، اکو در حال حاضر برای اجرای طرح‌های توافق شده آمادگی لازم را کسب نموده است.

۳. از سوی دیگر در خلال دوره‌ی حساس پس از افزایش اعضا، اکو توانسته است چهره‌ی بین‌المللی خود را تثبیت و روابط همکاری با بسیاری از سازمان‌های منطقه‌ی و بین‌المللی برقرار نماید. با پذیرش عضویت ناظر اکو در مجمع عمومی سازمان ملل در سال ۱۹۹۳ (به موجب قطعنامه‌ی ۴۸/۲) بسیاری از کارگزاران

طرح‌های عملی به انجام رسانیده، بلکه به عنوان یک سازمان بزرگ بین‌الدولی، شناسایی بین‌المللی گسترده‌یی کسب کرده است.

در راستای همین جایگاه بین‌المللی، اکو درصدد برآمده است با اتحادیه‌ی اروپایی به عنوان یکی از بلوک‌های قدرتمند اقتصادی جهان روابط همکاری اقتصادی برقرار نماید. گزارش حاضر به بررسی روند چگونگی این همکاری می‌پردازد.

الف) تاریخچه‌ی تحولات در روابط اکو-

اتحادیه‌ی اروپایی

۱. در جریان دهمین نشست شورای قایم مقامان اکو (اکنون شورای نمایندگان دایم جای آن را گرفته است) که در ۳۱ اگوست ۱۹۹۲ برگزار شد، از پیشنهاد پاکستان مبنی بر همکاری بین اکو و جامعه‌ی اروپا استقبال شد و در نهایت موضوع از طریق نمایندگی پاکستان در بروکسل پی‌گیری و پیشنهاد مذکور به مقام‌های اتحادیه‌ی اروپایی ارایه گردید.

۲. به دنبال گسترش اکو به ۱۰ کشور در نوامبر ۱۹۹۲، رسانه‌های گروهی بین‌المللی با اشاره به حوزه‌ی جغرافیایی وسیع، نیروی انسانی قابل توجه و اقتصاد و منابع طبیعی بالقوه و سرشار، الگوی گسترش یافته را به

تخصصی سازمان ملل توجه خود را به اکو معطوف و برای مشارکت در طرح‌ها و فعالیت‌های منطقی آن اعلام آمادگی نموده‌اند. اسکاپ، یونیسف، برنامه‌ی عمران ملل متحد، برنامه‌ی بین‌المللی کنترل مواد مخدر، یونسکو، فائو، سازمان توسعه‌ی صنعتی ملل متحد و صندوق جمعیت ملل متحد از جمله سازمان‌هایی هستند که موافقتنامه یا یادداشت تفاهم همکاری با اکو امضا کرده‌اند. هم‌چنین مجمع عمومی سازمان ملل با تصویب قطعنامه‌ی ۵۰/۱ در اکتبر ۱۹۹۵ و قطعنامه‌های مشابهی در سال‌های ۱۹۹۶ تا ۱۹۹۹ این امکان را فراهم کرد تا روابط همکاری میان دو سازمان با جدیت دنبال گردد. بدون شک پی‌گیری اجرای قطعنامه‌ها و موافقتنامه‌های مذکور یکی از موضوعات مهم دستور کار دبیرخانه و اعضای اکو را تشکیل می‌دهد. هم‌چنین اکو به عنوان ناظر در سازمان کنفرانس اسلامی پذیرفته شده و می‌تواند از فعالیت‌های اقتصادی سازمان و مساعدت‌های بانک توسعه‌ی اسلامی بهره‌مند شود.

۴. با توجه به مجموعه تحولات و اقدام‌های فوق، سازمان اکو در خلال هشت سال پس از گسترش اعضا نه تنها بخش عمده‌یی از فعالیت‌های برنامه‌ریزی خود را در قالب

بحث پیرامون راه‌های برقراری چنین ارتباطی به بروکسل اعزام نماید. این هیأت در مه ۱۹۹۴ به بروکسل عزیمت کرده و محورهای کلی همکاری‌های احتمالی با کمیسیون را مورد شناسایی قرار داد. تماس‌های بعدی اکو با اتحادیه‌ی اروپایی در راستای دریافت کمک‌های فنی و مالی از اتحادیه‌ی اروپایی صورت گرفته است. اما با وجود اعلام آمادگی اتحادیه‌ی اروپایی برای ایجاد روابط نهادینه با اکو، این موضوع هنوز وارد مراحل عملی نشده است.

۴. دومین دور مذاکرات بین طرفین در نوامبر ۱۹۹۶ در تهران برگزار شد. ریاست هیأت ۵ نفره‌ی اتحادیه‌ی (کمیسیون) اروپایی را رابرت هولیستون رییس واحد خلیج فارس و امور ایران در بخش روابط خارجی و هیأت ۹ نفره‌ی اکو را اندر اوزار دبیرکل این سازمان تشکیل می‌دادند. در این نشست، طرفین ضمن بررسی و پی‌گیری توافق‌های عمومی اولین نشست مشترک، تأکید کردند که به عنوان اولین گام در جهت برقراری روابط سودمند بین دو سازمان، باید بخش‌هایی از توافق‌های مذکور را به مراحل اجرایی نزدیک نمایند. به این منظور قرار شد اقدام‌های عملی در بخش‌های مورد توافق از جمله تجارت، انرژی، حمل و نقل و ارتباطات، محیط زیست و مواد مخدر صورت گیرد. در بخش تجارت، پس از

عنوان «دومین اتحاد اقتصادی بزرگ دنیا بعد از کمیسیون اروپایی» مطرح کردند. در نتیجه‌ی دست‌یابی اکو به این موقعیت ویژه، علاقه‌مندی سایر سازمان‌های بین‌المللی و منطقه‌یی به همکاری با اکو سریعاً افزایش یافت و زمینه‌های ایجاد همکاری با دیگر سازمان‌ها در جهت منافع مشترک برای اکو فراهم گردید. در این راستا طی سال‌های ۹۷-۱۹۹۳ روابط همکاری رسمی اکو با تعداد زیادی از سازمان‌های بین‌المللی و ترتیبات منطقه‌یی برقرار گردید که از آن جمله می‌توان به یادداشت تفاهم‌ها و موافقتنامه‌های همکاری اکو با سازمان ملل، OIC، یونسکو، یونیدو، فائو، اسکاپ، یونیسف، اینمارست، ایکارد و روابط همکاری نزدیک آن با آسه‌آن، بانک جهانی و WTO اشاره کرد.

۳. با توجه به گسترش روابط اکو با دیگر سازمان‌های منطقه‌یی و بین‌المللی و نیز اهمیت روزافزون اتحادیه‌ی اروپایی به عنوان یک سازمان موفق منطقه‌یی، دبیرخانه‌ی اکو برقراری و گسترش روابط با اتحادیه‌ی اروپایی را در اولویت برنامه‌های روابط خارجی خود قرار داد. در پی آن اتحادیه‌ی اروپایی نیز طی یادداشت مورخ ۱۳ ژانویه ۱۹۹۴ آمادگی خود را برای ایجاد روابط همکاری با اکو اعلام کرد و از دبیرخانه‌ی آن دعوت کرد تا هیأتی را جهت

زمینه‌های تجارت و گمرکات، مواد مخدر و انرژی را به طور جدی بررسی خواهد نمود. وی هم‌چنین خواستار ارسال یک نسخه از سند موافقتنامه‌ی تجارت ترانزیت مصوب کشورهای عضو اکو در اجلاس سوم سران در اسلام‌آباد (۱۴ مارس ۱۹۹۵) و دیگر اسناد مربوط به این بخش شد. دبیرکل اکو نیز در نامه‌ی خود پیشنهاد داد مدیر بخش انرژی، معادن و محیط زیست دبیرخانه‌ی اکو از مقر EC در بروکسل دیدار کند که با استقبال EC مواجه و درخواست شد در دیدار نامبرده از بروکسل، موضوعات مشخصی که اکو برای بحث و گفت‌وگو با EC مورد نظر دارد، به اطلاع دبیرخانه EC رسانده شود.

هم‌چنین قرار بود یک هیأت بلندپایه از طرف اکو به ریاست دبیرکل این سازمان در ژوئن ۱۹۹۹ از مقر کمیسیون اروپایی دیدار نماید که به خاطر مشکلات ناشی از تجدید ساختار کمیسیون، زمان آن به آینده (احتمالاً نیمه‌ی دوم سال ۲۰۰۰) موکول شده است.

ب) همکاری‌های دوجانبه‌ی اتحادیه‌ی اروپایی با اعضای اکو و تأثیر آن بر روابط بین دو سازمان

اتحادیه‌ی اروپایی تاکنون با تعدادی از

بحث‌های گسترده درخصوص فعالیت‌های جاری اکو، توافق گردید که کمیسیون اروپایی امکان ارزیابی خدمات کارشناسی به دبیرخانه‌ی اکو در زمینه‌ی هماهنگی با مقررات WTO را بررسی نماید. هم‌چنین مقرر شد همایش‌هایی در زمینه‌ی مقررات گمرکی برای کشورهای عضو اکو برگزار شوند. این گونه فعالیت‌ها باید مکمل پروژه‌های دوجانبه‌ی باشد که توسط کمیسیون تحت برنامه TACIS در منطقه‌ی آسیای مرکزی در حال انجام است. طرفین در مورد همکاری نزدیک میان کمیسیون اروپایی و اکو در زمینه‌ی کاربرد روش‌های آماری در تجارت و مشاوره و کمک فنی جهت تأسیس بانک اطلاعاتی اکو موافقت کردند. در جریان این دور از گفت‌وگوها، دو هیأت مذاکره‌کننده تصمیم گرفتند، به طور مرتب و سالانه جهت بحث و بررسی راه‌های استمرار همکاری‌های دوجانبه در تهران و بروکسل تشکیل جلسه دهند.

۵. در نامه‌ی ۲۰ جولای سال ۱۹۹۸ کمیسیون اروپایی به دبیرخانه‌ی اکو درخصوص پی‌گیری روابط میان دو سازمان، آقای استندرنینگ معاون واحد خلیج فارس بخش روابط خارجی کمیسیون اروپایی اعلام کرد که این کمیسیون امکان ایجاد و توسعه‌ی همکاری‌ها بین اکو و کمیسیون اروپایی در

کشورهای عضو اکو موافقتنامه‌ی همکاری امضا نموده و مذاکرات با برخی دیگر نیز به منظور تعیین زمینه‌های همکاری در جریان است. توسعه‌ی این همکاری‌ها قطعاً می‌تواند به پیشبرد همکاری‌های دو سازمان در چارچوب منطقه‌ی نیز کمک کند. در زیر مروری بر این روابط خواهیم داشت.

۱. روابط اتحادیه‌ی اروپایی با کشورهای

آسیای مرکزی

اتحادیه‌ی اروپایی از سال ۱۹۹۲ طرح آرایه‌ی کمک‌های فنی به کشورهای مشترک المنافع موسوم به TACIS^۱ را در جمهوری‌های سابق به اجرا گذاشته است. هدف از این طرح تأمین منافع اقتصادی و سیاسی اتحادیه در این منطقه‌ی مهم از جهان است. در بعد اقتصادی برنامه‌هایی نظیر بهره‌برداری از منابع انرژی منطقه، صدور کالاهای سرمایه‌ی، خدمات و تجهیزات، اصلاحات اقتصادی، همکاری و کمک اقتصادی و عملیات کمک غذایی در دستور کار اتحادیه قرار دارد. در بعد سیاسی هدف اصلی اتحادیه استقرار ثبات و امنیت در منطقه از طریق ایجاد نهادهای دموکراتیک، کاهش دامنه‌ی درگیری‌ها، برقراری گفت‌وگوهای منظم با این کشورها به منظور رسیدن به تفاهم

بیشتر و انعقاد موافقتنامه‌ی مشارکت و همکاری^۲ با آنهاست. از هنگام اجرای برنامه تاکنون، موافقتنامه‌ی همکاری و مشارکت با کشورهای قزاقستان، ترکمنستان و قرقیزستان و موافقتنامه‌ی موقت تجاری با آذربایجان امضا شده و در چارچوب آنها روابط EU با کشورهای مذکور در زمینه‌های مختلف نهادینه گردیده است. در موافقتنامه‌های مشارکت و همکاری، ضمن حمایت از استقلال و حاکمیت کشورهای آسیای مرکزی و تلاش آنها برای تحکیم دموکراسی و ایجاد جامعه‌ی مدنی براساس حکومت قانون و توسعه‌ی اقتصادی، اجرای کامل مفاد موافقتنامه توسط EU با احترام به اصول دموکراتیک، حقوق بشر و اصول اقتصاد بازار مرتبط شده است. به علاوه یکی از اصول موافقتنامه‌ها به گفتمان سیاسی با کشورهای آسیای مرکزی با هدف تقویت روابط، نزدیک‌تر کردن مواضع در مسایل بین‌المللی و افزایش امنیت و ثبات در منطقه اختصاص یافته است.

بخش‌های اصلی واقتصادی موافقتنامه‌ها به مواردی نظیر تجارت کالا و خدمات، شرایط مؤثر برای فعالیت کشورها و بخش خصوصی، کمک به اصلاحات و

1. Technical Assistance to CIS Countries.

2. Partnership and Cooperation Agreement. (PCA).

در ارتباط با اقوام کرد کشور این درخواست، سال‌ها بدون پاسخ مانده تا این که اخیراً اتحادیه‌ی اروپایی قبول کرده است که درخواست ترکیه را برای عضویت در دستور کار خود قرار دهد. این تحول در واقع به معنی آغاز روند عضویت ترکیه محسوب می‌شود.

با این حال ترکیه از هنگام پیوستن به اتحادیه‌ی گمرکی اروپا، از امکان برقراری همکاری تجاری گسترده با کشورهای عضو اتحادیه‌ی اروپایی برخوردار گردیده است. به موجب موافقتنامه‌یی که در همین ارتباط بین ترکیه و اعضای اتحادیه به امضا رسیده است این کشور در قبال استفاده از مزایای عضویت در اتحادیه‌ی گمرکی (نظریه‌ی تعرفه‌های ترجیحی پایین و اصل کامله الوداد) باید به اصول، معیارها و موازین اتحادیه‌ی اروپایی در زمینه‌ی حقوق بشر، دموکراسی و پلورالیسم سیاسی احترام بگذارد.

بدون شک بهبود روابط ترکیه با اتحادیه‌ی اروپایی می‌تواند به توسعه‌ی روابط این اتحادیه با اکو نیز کمک زیادی بنماید.

1. Towards a European Union Strategy for Relations with Independent States of Central Asia.

۲. واحد پول اروپایی (حق برداشت ویژه) قبل از یورو.

توسعه‌ی اقتصادی در بخش‌های مختلف، حق مالکیت معنوی، همکاری فرهنگی، مبارزه با جرایم سازمان یافته و کنترل مهاجرت‌های غیرقانونی می‌پردازد.

در چارچوب برنامه‌ی TACIS، طی سال‌های ۱۹۹۲ و دوره‌ی سه ساله‌ی ۱۹۹۳-۹۵، مبالغ زیر از سوی EU برای اجرای طرح‌های مختلف کمک اقتصادی در پنج کشور آسیای مرکزی هزینه گردیده است:^۱ قزاقستان ۶۰ میلیون اکو (ECU)^۲ قرقیزستان ۲۰ میلیون اکو، تاجیکستان (سال ۹۵-۱۹۹۴) ۳/۶ میلیون اکو، ترکمنستان ۱۶ میلیون اکو و ازبکستان ۳۵ میلیون اکو.

از سوی دیگر در سال‌های ۱۹۹۲/۹۳ پنج کشور مذکور در مجموع بیش از ۲۰۷ میلیون اکو با بهره‌ی کم را به منظور تأمین نیازهای ضروری غذایی و محصولات دارویی و پزشکی از اتحادیه دریافت نمودند که بازپرداخت اغلب آنها برای سال‌های ۹۶-۱۹۹۵ به بعد بوده است.

۲. روابط ترکیه و اتحادیه‌ی اروپایی

ترکیه بیش از دو دهه است که در فهرست انتظار برای عضویت در اتحادیه‌ی اروپایی قرار دارد ولی به دلیل عدم رعایت معیارهای حقوق بشر مورد نظر اتحادیه به ویژه

۳. روابط ایران و اتحادیه‌ی اروپایی

جمهوری اسلامی ایران از اعضای بنیانگذار و میزبان مقر دبیرخانه‌ی اکو محسوب می‌شود که یک سوم بودجه‌ی سالانه‌ی آن را می‌پردازد و در تصمیم‌ها و فعالیت‌های آن نقش مهم و تعیین‌کننده‌ی دارد. موقعیت راهبردی جمهوری اسلامی ایران در مرکز منطقه‌ی اکو، قرار گرفتن در مسیر ترانزیت آسیای میانه به خلیج فارس و اروپا و برخورداری از منابع عظیم طبیعی، این نقش محوری را روشن‌تر می‌نماید. بی‌تردید، جمهوری اسلامی ایران به دلیل همین موقعیت ویژه در اکو، کشوری اثرگذار در روابط اکو با سایر سازمان‌های منطقه‌ی و بین‌المللی به حساب می‌آید و در صحنه‌ی عمل نیز طی چند سال گذشته نقش فعالی را برای ارتقای وضعیت بین‌المللی سازمان ایفا کرده است.

متأسفانه در سال‌های گسترش روابط بین‌المللی اکو (۹۷-۱۹۹۲) به دلیل وجود تنش‌هایی در روابط ایران با اتحادیه‌ی اروپایی (به خصوص در قضایای مربوط به سلمان رشدی، میکونوس و فراخوانی سفرا)، این سازمان توفیق چندانی در برقراری روابط با اتحادیه‌ی مذکور به دست نیاورد. اما تحولات مثبت در روابط ایران و کشورهای عضو اتحادیه طی دو سال گذشته که در نتیجه‌ی اتخاذ

سیاست تنش‌زدایی از سوی دولت آقای خاتمی حاصل گردید، راه را برای پی‌گیری جدی روابط دو سازمان منطقه‌ی نیز هموار ساخت. در همین راستا موضوع همکاری اکو و اتحادیه‌ی اروپایی به عنوان یکی از موضوعات مورد علاقه‌ی طرفین در دستور کار مذاکرات جاری ایران و اتحادیه‌ی اروپایی موسوم به گفت‌وگوهای فراگیر قرار گرفت.

در اولین دور مذاکرات که در تیرماه ۱۳۷۴ (در دوره‌ی ریاست اتریش) با تروییکای اتحادیه در تهران صورت گرفت، به علت ضیق وقت، مسایل مربوط به اکو و چند موضوع دیگر مطرح نگردیدند.

در دومین دور مذاکرات فراگیر که چند ماه بعد در وین دنبال شد، امکان بررسی همکاری‌های اکو و اتحادیه فراهم گردید. در این خصوص رییس هیأت ایران، با اشاره به شرایط و زمینه‌های همکاری در اکو پس از افزایش اعضا و سابقه‌ی تماس‌های دبیرخانه‌ی آن با کمیسیون اروپایی، اظهار داشت که با توجه به نیاز کشورهای تازه استقلال یافته به توسعه‌ی اقتصادی و تحکیم پایه‌های اقتصادیشان لازم است اتحادیه کمک کند، این تماس‌ها تقویت شود و همکاری‌ها شکل بگیرد. با ارتباط و تماسی که شکل گرفته و توافقی که برای این

روابط اکو- اتحادیه‌ی اروپایی مطلع شد. در جریان سومین دور مذاکرات فراگیر، معاون اروپا و امریکای وزارت امور خارجه‌ی ایران با اشاره به همکاری خوب میان اکو و برخی از سازمان‌های منطقه‌ی و بین‌المللی، چشم‌انداز ارتباط اکو- EU را مثبت ارزیابی نمود. وی هم‌چنین با توجه به سفر هیأت کمیسیون اروپایی در سال ۱۹۹۶ به مقر دبیرخانه‌ی اکو، ضرورت عملی شدن توافق‌های حاصل در نشست مذکور را یادآور شد. در رابطه با همکاری در سطح دبیرخانه‌های دو سازمان، وی تصریح کرد، دبیرخانه‌های دو طرف باید زمینه‌های همکاری عملی به ویژه در زمینه‌ی انرژی، حمل و نقل، مبارزه با مواد مخدر و غیره را به منظور امضای یادداشت تفاهم همکاری میان EU- اکو در آینده‌ی نزدیک به وجود آورند. هم‌چنین موضوع سفر هیأت دبیرخانه‌ی اکو در ماه ژوئن به مقام‌های EC ابلاغ گردید. در پاسخ، نماینده‌ی کمیسیون اروپایی گفت که EC با سازمان اکو در تماس بوده و براهمیت راهبردی اکو واقف است. وی هم‌چنین از مشکلات ناشی از تجدید ساختار کمیسیون اروپایی خبر داد و به همین منظور سفر هیأت دبیرخانه‌ی اکو به بروکسل را در ماه ژوئن مناسب ندانست و آن را به زمان دیگری

همکاری‌ها به وجود آمده، تلاش می‌کنیم همکاری‌ها پیش برود. یکی از مواردی که تا حدی پیش رفته همکاری‌های EU- اکو در امر مبارزه با مواد مخدر است.

نماینده‌ی کمیسیون اروپایی نیز در پاسخ گفت با نظر شما موافقم که اکو بلوک خیلی مهمی است و از کشورهای اصلی منطقه و جمهوری‌های استقلال یافته تشکیل شده است. طی تماس‌هایی که با دبیرخانه‌ی اکو داشته‌ایم، توافق کرده‌ایم آنها را تقویت کنیم. تماس‌ها را با دبیرخانه‌ی اکو تسریع خواهیم کرد. به این منظور درصددیم بازدید دبیرکل اکو از کمیسیون اروپایی را برنامه‌ریزی کنیم.

موضوع همکاری‌های اکو و اتحادیه‌ی اروپایی در دستور کار سومین دور مذاکرات فراگیر که در ۳۰ اردیبهشت ماه ۷۸ در تهران، مورد بحث و تبادل نظر قرار گرفت، دو ماه قبل از آن رییس واحد خلیج فارس کمیسیون اروپایی که برای اطلاع از نظرات فنی و تخصصی جمهوری اسلامی ایران در مورد موضوعات مختلف و تهیه‌ی دستور کار دور سوم مذاکرات به تهران سفر کرده بود، ملاقاتی را نیز با رییس اداره بین‌الملل دفتر امور اکو در وزارت امور خارجه و معاون دبیرکل سازمان اکو انجام داد و از نظرات و پیشنهادهای آنها در مورد آینده‌ی

موکول نمود.

ج) زمینه‌های همکاری اکو- کمیسیون

اروپایی

آن‌گونه که از مذاکرات دو نشست گذشته و متن مکاتبات دو سازمان در یک سال گذشته برمی‌آید، زمینه‌هایی که به عنوان همکاری‌های اکو و کمیسیون اروپایی مطرح و مورد توافق قرار گرفته است، شامل انرژی، محیط زیست، تجارت و گمرکات، حمل و نقل و ارتباطات و مواد مخدر می‌باشد. دبیرخانه‌ی اکو در گزارش مورخ ۸ دسامبر ۱۹۹۸ خود که برای اطلاع کشورهای عضو تهیه کرده بود، روند جاری و پیشنهادها برای همکاری‌های آتی در زمینه‌های مذکور را به قرار زیر اعلام نمود:

۱. همکاری در بخش حمل و نقل و ارتباطات

در ارتباط با بخش حمل و نقل، دو طرف در دومین نشست مشترک خود توافق کردند که کمیسیون نسبت به ارائه‌ی خدمات مشاوره‌ی و کارشناسی به اکو در زمینه‌ی کنوانسیون‌ها و استانداردهای بین‌المللی حمل و نقل به ویژه در امور جاده‌یی و راه‌آهن، با هدف یکسان‌سازی مقررات و قوانین مربوطه‌ی کشورهای عضو اقدام نماید. دو طرف همچنین موافقت کردند، زمینه‌های همکاری مشترک بین طرح عمل آلمانی برای توسعه‌ی حمل و نقل در

در رابطه با همکاری در زمینه‌ی مواد مخدر، وی اعلام داشت اتحادیه‌ی اروپایی ۵۰۰ هزار دلار جهت کمک به اجرای فعالیت‌های واحد کنترل مواد مخدر دبیرخانه‌ی اکو تخصیص داده است. موضوع اکو هم‌چنان در دستور کار مذاکرات طرفین قرار دارد.

به دنبال طرح مواضع اکو در مذاکرات ایران با اتحادیه‌ی اروپایی، تماس‌های بین دبیرخانه‌ی دو سازمان وارد مراحل جدی‌تری شد و در جولای ۱۹۹۸ پس از یک وقفه‌ی دو ساله در مکاتبات و تماس‌های آنها، مسؤول روابط خارجی کمیسیون اروپایی نامه‌یی دایر بر یادآوری زمینه‌های همکاری بین دو سازمان و دعوت به پی‌گیری توافقات قبلی به دبیرخانه‌ی اکو ارسال نمود. جزئیات این تماس‌ها و زمینه‌های همکاری مورد نظر در بخش بعدی مورد بررسی قرار می‌گیرد.

به این ترتیب انتظار می‌رود با ذوب شدن یخ‌های بی‌اعتمادی و سوء تفاهم در روابط ایران و اتحادیه‌ی اروپایی، شرایط برای اجرای توافقات‌های بین اکو و اتحادیه و آغاز یک حرکت تدریجی برای نهادینه کردن روابط دو سازمان فراهم گردیده است.

مستقل مشترک المنافع در حال نهایی کردن یک موافقتنامه‌ی مربوط به شیوه‌های گمرکی، حمل و نقل تجاری^۴ حمل و نقل جاده‌یی و راه‌آهن بین کشورهای مستقل مشترک المنافع می‌باشد. از آنجا که اکو نیز در این زمینه تلاش‌های مشابهی را انجام می‌دهد، اتحادیه‌ی اروپایی از اکو دعوت کرده است، جهت بحث در مورد موضوع مورد نظر هیاتی را به بروکسل اعزام نماید. انتظار می‌رود که موضوعات مربوط به این بخش نیز در جریان سفر آتی هیأت اکو به بروکسل مورد بررسی قرار گیرد.

پیشنهاد مربوط به دیدار آموزشی کارشناسان کشورهای عضو اکو از موسسه‌ی استاندارد مخابرات اروپایی که از سوی EC مطرح شده است، در مراحل بررسی است. هم‌چنین کمیسیون اروپایی اعلام آمادگی نموده است، تا راه‌های هماهنگی ابتکارهای طرفین در برنامه‌های حمل و نقل بین‌المللی را با اکو مورد بحث و تبادل نظر قرار دهد.

۲. همکاری در زمینه‌ی انرژی

در راهبردی همکاری اقتصادی اکو،

1. TRACECA.
2. Almaty Outline Plan.
3. TTFA.
4. Commercial Navigation.

منطقه‌ی اکو و پروژه‌ی مسیر ترانزیت ارتباط اروپا به آسیای مرکزی از طریق ماورای قفقاز^۱ را مورد بررسی قرار دهند.

در اولین گام، اسناد مهمی در ارتباط با حمل و نقل و ارتباطات دو سازمان مانند طرح پروژه‌ی آلماتی^۲، طرح اکو برای توسعه‌ی مخابرات و ارتباطات پستی و موافقتنامه‌های اروپایی پیرامون شاهراه‌های اصلی، اتصالات راه‌آهن، آبراه‌های داخلی و حمل و نقل چند شکلی مبادله شده است. موافقتنامه‌ی پوشش اکو تحت عنوان چارچوب حمل و نقل ترانزیت اکو^۳ و پروتکل‌های ضمیمه‌ی آن با توجه به ابعاد فرمانطقه‌یی می‌تواند با اقدام‌های مشابه اتحادیه‌ی اروپایی در منطقه از جمله طرح TRACECA هماهنگ گردد.

در همین رابطه گروه هماهنگی پروژه‌ی TRACECA (مسیر ترانزیت اروپا- ماورای قفقاز- آسیای مرکزی) با توجه به امضای موافقتنامه‌ی حمل و نقل ترانزیت اکو پیشنهاد نموده است که نشستی غیررسمی را با شرکت آژانس‌های مختلف سازمان ملل، جهت هماهنگی در اجرای اهداف دو طرح مذکور در منطقه برگزار نماید.

اتحادیه‌ی اروپایی در چارچوب برنامه‌ی کمک‌های فنی خود به کشورهای

همکاری در بخش انرژی به عنوان یک اولویت مورد توجه قرار گرفته است.

کشورهای عضو اکو از تولیدکنندگان بسیار مهم انرژی (نفت و گاز) محسوب می‌گردند. از سوی دیگر رشد مصرف انرژی در کشورهای عضو EU رو به افزایش است. EU از طریق TACIS یا برنامه‌ی کمک فنی اتحادیه‌ی اروپایی به کشورهای مستقل مشترک المنافع، قدم‌های بزرگی در منطقه‌ی آسیای مرکزی در زمینه‌ی تولید و صدور نفت و گاز برداشته است. اما هنوز تا رفع نیازهای واقعی منطقه برای جذب سرمایه‌گذاری در زمینه‌ی توسعه‌ی امکانات حمل و نقل منابع هیدروکربوری آن به بازارهای مصرف جهانی برطرف نگردیده است. اجلاس فوق‌العاده‌ی سران اکو در عشق‌آباد در سال ۱۹۹۷ بر ضرورت ایجاد یک گروه عالی کارشناسی به منظور مطالعه‌ی موضوعات به مسیرهای خطوط لوله‌ی نفت و گاز تأکید نمود. از وظایف عمده‌ی این گروه که تاکنون چندین نشست برگزار کرده است عبارتند از:

- بررسی راه‌های حمل و نقل زمینی، توزیع، ذخیره و عرضه‌ی نفت و گاز و فرآورده‌های آن از طریق خطوط لوله یا راه‌آهن و همچنین ایجاد تسهیلات لوله‌گذاری نفت و گاز و انتخاب کوتاه‌ترین مسیر مناسب در منطقه‌ی

اکو و نیز مطالعه و برنامه‌ریزی درباره‌ی تولید لوله‌های صادرات انرژی با کیفیت بسیار عالی.

- بررسی اثرات زیست محیطی ناشی از حمل و نقل نفت و گاز اکو در حاشیه‌ی مسیرهای انتخابی.

طبق توافق‌های دو نشست قبلی اکو - کمیسیون اروپایی و همچنین دعوت مسؤلیان EC از مدیر بخش انرژی دبیرخانه‌ی اکو برای سفر به مقر اتحادیه‌ی اروپایی، قرار است مسایل زیر در بخش انرژی توسط دو سازمان مورد بحث قرار گیرد:

- راه‌ها و ابزارهایی که از طریق آن اکو - EC می‌توانند یکدیگر را از برنامه‌های در حال انجام و آتی که منافع مشترکی را در پی خواهد داشت، مطلع نمایند.

- بررسی راه‌ها و ابزارهایی که از طریق آن پروژه‌های انرژی اکو توسط EC در یک یا چند کشور عضو اکو تأمین اعتبار شده و سایر کشورهای عضو را متفع سازد.

- همکاری میان اکو EC درخصوص شناسایی بازارهای آینده‌ی نفت و گاز و مطالعه در مورد توسعه‌ی بلند مدت عرضه و تقاضای انرژی در منطقه‌ی اکو.

- دعوت متقابل از نمایندگان اکو - EC به منظور شرکت در گردهمایی‌ها، کارگاه‌ها و

به ماده‌ی ۲۶ بیانیه‌ی اجلاس سران استانبول (۱۹۹۳)^۱ و طرح عمل اکو در زمینه‌ی چشم‌انداز آینده‌ی همکاری کشورهای عضو در مورد مسایل زیست محیطی نیز استناد نموده و جهت آشنایی بیشتر اعضای اتحادیه‌ی اروپایی برای مذاکرات آینده‌ی خود با سازمان اکو در زمینه‌ی محیط زیست، اسناد و سوابق هر دو مورد فوق را به کمیسیون ارسال داشته است.

طرح عمل اکو در زمینه‌ی آلودگی

هوای شهری

این طرح که توسط اعضای شرکت کننده در اجلاس آلودگی هوای شهری در کشورهای عضو در ترکیه بررسی و به تصویب رسید، به موارد زیر اشاره می‌کند:

- حمایت از اقدام‌های سازمان‌های بین‌المللی به ویژه سازمان‌هایی که در زمینه‌ی بهداشت عمومی و موضوعات محیط زیست

۱. در ماده‌ی ۲۶ بیانیه‌ی استانبول آمده است: "اجلاس، ضمن اظهار نگرانی عمیق نسبت به معضلات زیست محیطی و افزایش آلودگی محیط زیست منطقه، خواستار حفاظت از منابع موجود و اقدام دسته‌جمعی اعضای اکو در این ارتباط گردید. هم‌چنین به آژانس‌ها و مؤسسه‌های ملی توصیه نمود که لیستی از منابع زیست محیطی در منطقه‌ی اکو را تهیه کرده و راه‌های برطرف کردن آلودگی را مطابق با استانداردهای موسسات بین‌المللی ارایه دهند."

اجلاس‌های مشترک.

- همکاری بین اکو EC در زمینه‌ی انجام مطالعات ضروری در رابطه با مناسب‌ترین مسیرهای خط لوله صادرات نفت و گاز اکو.

- پی‌گیری راه‌ها و اهدافی که منجر به همکاری دو سازمان در خصوص تولید و صادرات مواد معدنی خواهد شد.

- همکاری با موافقتنامه‌ی منشور انرژی

اتحادیه‌ی اروپایی.

- کمک EC در زمینه‌ی تهیه‌ی طرح جامع

انرژی منطقه‌ی دراکو.

- مشارکت EC در برنامه‌های اکو برای

اتصال شبکه‌های تولید برق منطقه به یکدیگر. در همین حال کمیسیون از اکو دعوت

کرده است تا در فعالیت‌های گروه کاری خطوط لوله‌ی نفت و گاز پروژه‌ی TACIS شرکت و از

این طریق به هماهنگی برنامه‌های خود در بخش انرژی با فعالیت‌های کمیسیون در منطقه از طریق پروژه‌ی مذکور، اقدام نماید.

۳. همکاری در بخش محیط زیست

دبیرخانه‌ی اکو در مکاتبات خود با

اتحادیه‌ی اروپایی ضمن اشاره به برگزاری کارگاهی در خصوص آلودگی هوای شهری به میزبانی ترکیه در تاریخ ۲۳-۲۲ دسامبر ۱۹۹۷،

فصلنامه‌ی سیاست خارجی
UNICEF, UNDP, UNFPA, WHO

- برقراری تماس‌های چندجانبه و ایجاد روابط بین مقام‌های مسؤول کشورهای عضو اکو در امور محیط زیست، به منظور ارزیابی کمی و کیفی مشکلات آنان در منطقه‌ی اکو.

- فعال کردن مراجع ملی به منظور تبادل اطلاعات درخصوص مشکلات و معضلات زیست محیطی مشترک و اقدام‌های منطقی در قبال آن.

- ایجاد تماس با کشورهای غیر عضو اکو و سازمان‌های مالی بین‌المللی به منظور جذب امکانات جهت فعالیت‌های زیست محیطی منطقه.

- تشویق به انتقال علوم، فن‌آوری، فنون و تجربیات زیست محیطی از کشورهای بنیان‌گذار اکو به کشورهای جدید عضو سازمان.

- پی‌گیری و انجام اقدام‌های ضروری در رابطه با کشورهای عضو اکو و توجه فوری به مشکلات زیست محیطی دریاچه‌ی آرال و دریاچه‌ی خزر و یافتن راه حل‌های مؤثر.

- دبیرخانه‌ی اکو در نظر دارد موضوع مشارکت ملی کمیسیون اروپایی در اجرای برنامه‌های طرح عمل فوق را در دستور کار مذاکرات مشترک قرار دهد.

۴. همکاری در بخش تجارت

اتحادیه‌ی اروپایی از تحولات مختلف در زمینه‌ی گسترش همکاری‌های تجاری در چارچوب اکو مانند نشست‌های روسای گمرکات، ایجاد کمیته‌ی تجارت ترانزیت برای اجرای موافقتنامه‌ی تجارت ترانزیت اکو، مؤسسه‌های ضامن ملی و امضای یادداشت تفاهم همکاری علیه قاچاق و تقلبات گمرکی مطلع شده است.

به منظور پی‌گیری راه‌های اجرای توافق‌های قبلی برای همکاری (نوامبر ۱۹۹۶)، کمیسیون اروپایی اعلام آمادگی کرده است که در زمینه‌های زیر خدمات کارشناسی به اکو ارائه دهد:

- آشنایی با مقررات سازمان تجارت جهانی
- همکاری اقتصادی در زمینه‌های مورد توافق

- حمایت از کمیته‌ی تجارت ترانزیت بین‌الدولی اکو، با تأکید خاص بر سند واحد مربوط به عبور ترانزیت، راه اندازی اتحادیه‌های ضمانتنامه‌ی ملی و اجرای مقررات مربوط به حل و فصل اختلاف‌ها.

در نوامبر ۱۹۹۷ دبیرخانه‌ی اکو از اتحادیه‌ی اروپایی درخواست کرد دیدگاه‌هایش در مورد شرح وظایف کمیته‌ی تجارت ترانزیت

مخصوصاً در زمینه‌ی تسهیل حمل و نقل ترانزیت، گمرک، ذخیره انرژی، محیط زیست، آمار و تحقیقات اقتصادی.

- جلب حمایت EC برای تأمین و مبادله‌ی اطلاعات و آمار مربوطه، ارسال انتشارات کمیسیون اروپایی برای کتابخانه و مرکز اسناد دبیرخانه.

۶. همکاری در بخش مواد مخدر

واحد هماهنگی کنترل مواد مخدر^۳ دبیرخانه‌ی اکو در چارچوب پروژه‌ی مشترک همکاری با UNDCP از نیمه‌ی دوم سال ۱۹۹۹ کار خود را آغاز کرده است. سند پروژه‌ی مذکور در ماه مارس ۱۹۹۸ امضا گردید. واحد مذکور از طریق مشورت با UNDCP و دیگر آژانس‌های مربوطه، پروژه‌ها و برنامه‌های تقویت مؤسسه‌های ملی اجراکننده‌ی قانون و افزایش همکاری بین آنها را تهیه و اجرا خواهد کرد. واحد فوق هم‌چنین به عنوان یک کانال اطلاعاتی به ارابه‌ی کمک فنی و حقوقی به کشورهای عضو اکو عمل خواهد کرد.

EU به موضوعات مربوط به مواد مخدر و همکاری در این زمینه علاقه‌مند

و مقررات حل اختلاف و همین‌طور امکان کمک فنی به کمیته‌ی جدیدالاحداث مذکور را اعلام نماید.

- هم‌چنین براساس توافق مقام‌های EC، اسناد مربوط به اتاق‌های بازرگانی اروپایی جهت بررسی اتاق بازرگانی و صنایع اکو به دبیرخانه‌ی اکو ارسال شده است. براساس مذاکرات دومین نشست مشترک، هیأت اتحادیه‌ی اروپایی به طور اصولی موافقت خود را با پیشنهاد ایجاد ارتباط بین اتاق‌های بازرگانی اکو و اتحادیه‌ی اروپایی اعلام نمود.

۵. همکاری در بخش آمار و تحقیقات اقتصادی و آموزش

یکی از وظایف اصلی مدیریت آمار و تحقیقات اقتصادی^۱ دبیرخانه‌ی اکو، جمع‌آوری، تطبیق، ذخیره و توزیع اطلاعات آماری و مکتوب مورد نیاز سازمان می‌باشد. این مدیریت از مرکز اطلاعات، کتابخانه، مرکز اسناد و شبکه‌ی رایانه / شبکه‌ی اینترنت^۲ نگهداری می‌کند. دبیرخانه‌ی اکو امیدوار است که از کمک‌های فنی EU در این زمینه بهره‌مند شود. این کمک‌ها می‌تواند شامل موارد زیر باشد:

- تلاش برای استفاده از فرصت‌های کمیسیون اروپایی در زمینه‌های اولویت‌دار اکو،

1. DERS.
2. On-Line, Network.
3. DCCU

می‌باشد.^۱ بنابراین می‌توان با اتحادیه‌ی اروپایی درخصوص ارابه‌ی کمک‌های مالی و فنی جهت فعال نگهداشتن واحد مخدر بعد از انقضای مدت ۱۲ ماه پروژهی UNDCP وارد گفت و گو شد.

در جولای ۱۹۹۸، رییس واحد همکاری‌های خلیج فارس، جنوب شرقی آسیا و همکاری‌های شمال - جنوب بخش روابط خارجی کمیسیون اروپایی طی نامه‌یی به دبیرکل اکو ضمن اشاره به امضای سند پروژهی همکاری اکو و UNDCP در زمینه‌ی ایجاد DCCU، آمادگی کمیسیون را برای ارابه‌ی کمک مالی به اجرای این پروژه و مشارکت در برنامه‌های آینده آن اعلام نمود.

علاقه‌مندی کمیسیون اتحادیه‌ی اروپایی به همکاری با اکو در زمینه‌ی مواد مخدر حتی در مذاکرات فراگیر ایران و اتحادیه نیز مورد اشاره قرار گرفت. در سومین دور مذاکرات مذکور که در ۲۰ مه ۱۹۹۹ در تهران صورت گرفت، نماینده‌ی کمیسیون از اختصاص مبلغ ۵۰۰ هزار دلار برای کمک به تداوم فعالیت واحد کنترل مواد مخدر اکو^۲ پس از اجرای پروژهی UNDCP خیر داد.

د) امکان نهادینه کردن روابط همکاری اکو و اتحادیه‌ی اروپایی

در کار پی‌گیری زمینه‌های همکاری با اتحادیه‌ی اروپایی دربخش‌های مورد علاقه‌ی مشترک، دبیرخانه‌ی اکو براساس دستورالعمل ارکان تصمیم‌گیری خود (شورای وزیران و شورای نمایندگان دائم) هدف وسیع‌تر برقراری روابط نهادینه با اتحادیه‌ی اروپایی به صورت یادداشت تفاهم^۳ و یا موافقتنامه‌ی همکاری^۴ را دنبال می‌نماید. در دومین نشست مشترک دو سازمان در تهران (نوامبر ۱۹۹۶)، در زمینه‌ی چارچوب همکاری میان کمیسیون اروپایی و اکو نیز مذاکراتی صورت گرفت. در نهایت موافقت گردید که موارد عمومی و اجرایی اولین نشست، نتیجه‌ی مذاکرات دومین نشست و تجربیات حاصل از اجرای توافق‌های انجام شده در طی این نشست‌ها می‌تواند اساس یک رابطه‌ی سازمانی بین دو طرف را تشکیل دهد که جزئیات آن در مراحل بعدی تنظیم خواهد شد. در همین ارتباط، کمیسیون ضمن مشورت با

۱. پیشنهاد امضای یادداشت تفاهم مستقل با اکو در زمینه‌ی مواد مخدر و استقرار یک مشاور فنی در دبیرخانه‌ی اکو، نشانگر این علاقه‌مندی است.

2. DCCU.

3. Memorandum of Understanding.
(MOU).

4. Cooperation Agreement.

شده است. در موافقتنامه‌ی همکاری اتحادیه‌ی اروپایی و آسه‌آن (مصوب ۳۰ مه ۱۹۸۰)، ضمن تأکید بر تعهد مشترک طرفین برای حمایت از تلاش‌های مشترک برای توسعه‌ی اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی، زمینه‌های مختلف همکاری تحت عناوین رفتار دولت کامله‌الوداد و همکاری‌های تجاری، اقتصادی و توسعه‌ی در بندهای مختلف مورد اشاره قرار گرفته‌اند. به این ترتیب در موافقت‌نامه‌ی مذکور هیچ‌گونه اشاره‌ی به مسایل و پیش شرط‌های سیاسی نشده است که شاید ناشی از شرایط خاص زمان انعقاد موافقتنامه است. با این حال در حال حاضر مسایل سیاسی و امنیتی به عنوان یکی از زمینه‌های مهم همکاری طرفین در چارچوب مجمع امنیتی آسه‌آن دنبال می‌گردد. در یادداشت تفاهم همکاری بین سارک و اتحادیه‌ی اروپایی، هدف از همکاری‌ها، کمک به اعضای سارک برای دستیابی به استانداردهای بین‌المللی اقتصادی ذکر شده است. طبق این یادداشت، سارک در زمینه‌های تبادل اطلاعات، روابط خارجی، تجارت و آموزش مقام‌های مسؤول خود از کمک‌های اتحادیه‌ی اروپایی متنبف خواهد شد. هم‌چنین به همکاری دو سازمان برای ایجاد ثبات و همبستگی داخلی، تقویت دموکراسی و ثبات سیاسی اشاره گردیده است.

کشورهای عضو خود و دبیرخانه‌ی اکو نیز با کسب مجوز از ارگان‌های سیاست‌گذار آن، چگونگی نهادینه شدن روابط را درآینده بررسی خواهند کرد.

چارچوب این موافقتنامه احتمالاً براساس الگوی روابط نهادینه اتحادیه با دیگر ترتیبات منطقه‌ی مانند آسه‌آن، سارک، مرکوسور، شورای همکاری خلیج فارس و نظایر آن خواهد بود. به همین دلیل خوب است جهت اطلاع از کم و کیف شرایط مندرج در این گونه موافقتنامه‌ها، نگاهی سریع به محتوای آنها بیندازیم:

معمولاً اتحادیه‌ی اروپایی با توجه به ساختار سیاسی، اقتصادی و امنیتی خود، در زمینه‌های گوناگون با کشورها و سازمان‌های منطقه‌ی دیگر، روابط همکاری و مشورتی برقرار می‌نماید. اصولاً این اتحادیه در برقراری همکاری با طرف‌های مقابل خود به ویژه کشورها، پیش شرط‌هایی را می‌گذارد که به اوضاع سیاسی، اجتماعی و اقتصادی آنها ارتباط پیدا می‌کند. به عنوان مثال در بند یک موافقتنامه‌ی همکاری اتحادیه‌ی اروپایی با بازار مشترک جنوب (مرکوسور) زیر عنوان اصول و اهداف همکاری به مواردی نظیر احترام به اصول دموکراسی و ارتقای حقوق بشر اشاره

مسیر این همکاری‌ها نیز می‌تواند مانعی جدی تلقی شود.

به هر حال با توجه به روند مذاکرات موجود و فضای مساعد در روابط اغلب اعضای اگو با اتحادیه‌ی اروپایی، به ویژه بهبود روابط آن با جمهوری اسلامی ایران، دو سازمان نیاز به برقراری روابط نهادینه همکاری را کاملاً درک کرده‌اند و انتظار می‌رود در آینده‌ی نزدیک با تبادل هیأت‌های کارشناسی و مقام‌های ارشد، به این مهم جامه عمل بپوشند.

مرتضی دامن پاک جامی

رئیس اداره‌ی همکاری‌های اقتصادی

چندجانبه در وزارت امور خارجه

باتوجه به نمونه‌های فوق و محدود بودن فعالیت‌های اگو به مسایل اقتصادی، به نظر می‌رسد که در موافقتنامه‌ی احتمالی همکاری بین دو سازمان به همکاری سیاسی، رفع بحران‌های منطقه‌یی و نظایر آن اشاره شود و در مرحله‌ی موجود، فقط همکاری در برخی از زمینه‌های اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی مورد توافق قرار گیرد. البته اصرار EU به ذکر مطالبی در مورد دموکراسی، حقوق بشر و پلورالیسم در موافقتنامه‌ی همکاری، به دلیل مشکلات موجود برای طرح این موضوعات در داخل اگو، می‌تواند به مانعی برای نهادینه کردن همکاری‌ها تبدیل شود. ضمن این که کارشکنی برخی از کشورها مثل امریکا و رژیم صهیونیستی در

شعبه‌ی پژوهش‌های علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی